

การวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากมีผู้วิจัยเกี่ยวกับบทเรียนแบบโปรแกรมไว้เป็นอันมาก ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ผู้วิจัยจึงแบ่งการวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้องซึ่งนำมาอ้างอิงไว้บางส่วนออกเป็น 2 ตอน คือ การวิจัยในประเทศไทย และการวิจัยในต่างประเทศ

การวิจัยในประเทศไทย

มีผู้ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับบทเรียนแบบโปรแกรมไว้แล้วดังนี้ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ศึกษาและค้นคว้าวิจัยในปี พ.ศ. 2507 เรื่อง ประสิทธิภาพของการใช้บทเรียนสำเร็จรูปวิชาพีชคณิตเบื้องต้น โดยจัดทำบทเรียนสำเร็จรูปเป็นม้วนกระดาษใช้กับเครื่องสอนแบบง่าย ๆ ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม และโรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน แล้วนำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไข เสร็จแล้วนำไปทดลองอีกครั้งกับนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 แล้ว จำนวน 96 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า บทเรียนที่สร้างขึ้นใช้สอนนักเรียนไทยที่มีระดับสติปัญญาปานกลางได้ผลดี และถ้าครูช่วยเหลือนักเรียนโดยการแนะนำบ้างแล้ว บทเรียนแบบโปรแกรมนี้จะใช้ประกอบการสอนของครูในชั้นเรียนได้¹

---

¹กระทรวงศึกษาธิการ, บทความวิจัยทางการศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513), หน้า 50.

ปรากฏว่า บทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "โครงสร้างของประโยค" มีประสิทธิภาพ 97.86/88.20 บทเรียนนี้มีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้เล็กน้อย แต่ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของคะแนนก่อนเรียนบทเรียนและหลังเรียนบทเรียนแบบโปรแกรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมนี้อแล้ว มีความรู้เพิ่มขึ้น¹

พ.ศ.2518 รัตนา วิชญาณรัตน์ ได้วิจัยเรื่อง "บทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "สำนวนไทย" สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" ผู้วิจัยได้ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนจิตรลดา จำนวน 100 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "สำนวนไทย" ที่สร้างขึ้นได้ค่า 96.36/99.60 สูงกว่ามาตรฐาน 90/90 ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า บทเรียนที่สร้างขึ้นนี้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ²

พ.ศ.2518 ดวงจันทร์ อินทร ได้วิจัยเรื่อง "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "คำประสม" สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง" โดยทดลองกับนักเรียนโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม และโรงเรียนวัดมกุฏกษัตริย์ จำนวน 225 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า บทเรียนแบบโปรแกรมมีประสิทธิภาพ 99.62/97.21 แสดงว่ามีประสิทธิ-

¹ ธรรมชาติ นิลวิเชียร, "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "โครงสร้างของประโยค" สำหรับระดับประถมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, 2518) (อัครสำเนา), หน้า จ.

² รัตนา วิชญาณรัตน์, "บทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "สำนวนไทย" สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518) (อัครสำเนา), หน้า จ.

ภาพสูง สามารถนำไปใช้สอนนักเรียนเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถได้อย่างดี¹

พ.ศ.2518 สุปราณี พุทธิการณ โค้ววิจัยเรื่อง "บทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "โคลงสี่สุภาพ" ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" ผู้วิจัยได้นำบทเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง ผลการวิจัยปรากฏว่า บทเรียนแบบโปรแกรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพถึงเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 คือ นักเรียนทำแบบฝึกหัดในบทเรียนได้ร้อยละ 96.40 ทำแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียนได้ร้อยละ 90.03² แสดงว่าบทเรียนนี้มีประสิทธิภาพตามสมมติฐานที่ไว้ไว้

พ.ศ.2517 อภรณ์ ทองจันทร์มูล ได้ทำวิจัยเรื่อง "บทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "ประโยคในภาษาไทย" สำหรับนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาตอนต้น" ผู้วิจัยได้ทดลองกับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2517 ของวิทยาลัยครูธนบุรี กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ในจำนวน 100 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมและแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียนที่สร้างขึ้น ปรากฏผลเป็น 97.91/90.35 ซึ่งสูงกว่ามาตรฐาน 90/90 ที่วางไว้ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า บทเรียนแบบโปรแกรมที่สร้างขึ้นนี้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมี-

¹ดวงจันทร์ อินทร, "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "คำประสม" สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518) (อัครสำเนา), หน้า จ.

²สุปราณี พุทธิการณ, "บทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "โคลงสี่สุภาพ" ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518) (อัครสำเนา), หน้า จ.

ประสิทธิภาพ¹

พ.ศ.2518 สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ วิจัยเรื่อง "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "คำแผลง" ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา" โดยทดลองกับนักศึกษาวิทยาลัยครูภูเก็ต ปรากฏว่า บทเรียนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็น 97.04/90.83²

พ.ศ.2520 ประไพ เจริญฉลาด ได้ทำวิจัยเรื่อง "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "คำวิเศษณ์" สำหรับระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา" ผู้วิจัยได้ทดลองกับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ชั้นปีที่หนึ่ง วิทยาลัยครูจันทเกษม ปีการศึกษา 2519 จำนวน 217 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมและแบบทดสอบหลังการเรียนบทเรียนที่สร้างขึ้นเป็น 97.37/91.44³

004948

¹ อารมณ์ ทองจันทร์มูล, "บทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "ประโยคในภาษาไทย" สำหรับนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517) (อัครสำเนา), หน้า 112.

² สมปราชญ์ อัมมะพันธ์, "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "คำแผลง" ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

³ ประไพ เจริญฉลาด, "บทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "คำวิเศษณ์" สำหรับระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

พ.ศ.2520 สติมาส สีสลิตี ได้ทำวิจัยเรื่อง "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "กาพย์" สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" ผู้วิจัยได้ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ของโรงเรียนมาแตร์เดซีวิทยาลัย และโรงเรียนมาแตร์เดซีสมบูรณศึกษา จำนวน 114 คน ผลการทดลองปรากฏว่า บทเรียนมีประสิทธิภาพ 94.88/92.80¹

จะเห็นได้ว่ามีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยประมาณ 10 เล่ม ยังมีเนื้อหาวิชาภาษาไทยอีกเป็นจำนวนมาก ที่ยังอาจจะนำมาใช้สร้างเป็นบทเรียนแบบโปรแกรมได้ จึงควรสนับสนุนให้สร้างเพิ่มขึ้น

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย

พ.ศ.2508 นางสาวอรสา เจนพนัส ได้ทำวิจัยเรื่อง "การสำรวจวิธีสอนวิชาวรรณคดีไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญในจังหวัดพระนคร" มีวัตถุประสงค์จะสำรวจวิธีสอน การใช้อุปกรณ์ การจัดกิจกรรม การวัดผลวิชาวรรณคดีไทย และปัญหาต่าง ๆ ที่ครูได้ประสบในการสอน ตลอดจนสำรวจทัศนคติและความสนใจของครูและนักเรียนที่มีต่อการสอนและการเรียนวิชาวรรณคดีไทย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการสอน ได้รับความเพลิดเพลินจากการสอน มีความเห็นว่า หลักสูตร เวลาเรียน แบบเรียน เหมาะสมแล้ว วิธีสอน ครูส่วนมากให้เด็กอ่านจดคำประพันธ์และตอบคำถาม กิจกรรมที่ให้เด็กทำส่วนมากคือ การอ่านทำนองเสนาะ การถามตอบ อุปกรณ์ที่ใช้มากที่สุดคือ สมุดภาพ การวัดผล ใช้วิธีวัดผลเมื่อจบบทเรียนเรื่องหนึ่ง ๆ ส่วนปัญหา

¹ สติมาส สีสลิตี, "บทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง 'กาพย์' สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520)

ที่ครูประสบส่วนมากคือ ไม่มีความสามารถบางอย่าง เช่น ร้องเพลง รำละคร เป็นต้น ครูมีชั่วโมงสอนมากไป นักเรียนไม่ค่อยร่วมกิจกรรม นักเรียนส่วนมากมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาวรรณคดีไทย¹

ลิตธา วัชรโรทยาน ได้วิจัยเรื่อง "การสำรวจการสอนวรรณคดีไทยในชั้นเตรียมอุดมศึกษา" กล่าวถึงการสอนวรรณคดีไทยในสมัยโบราณเปรียบเทียบกับการสอนวรรณคดีไทย พ.ศ. 2495 สรุปผลได้ดังนี้ การสอนวรรณคดีไทยในชั้นเตรียมอุดมศึกษาคครูส่วนมากได้รับการศึกษาวรรณคดีไทยในทางที่ผิด จึงเข้าใจวรรณคดีไทยในทางที่ผิด ๆ ครูส่วนมากไม่รักวรรณคดีไทย ไม่ซาบซึ้งในรสของวรรณคดีไทย นอกจากนี้ครูผู้สอนวรรณคดีไทยมักไม่ชอบวรรณคดีไทยอย่างลึกซึ้งจับใจนัก สอนไปด้วยความรู้สึกหวนหรือเสียไม่ได้ เนื่องจากได้รับมอบหมายให้สอนก็สอน ไม่มีความปรารถนาอยากสอนด้วยใจรักจริง ๆ และครูที่สอนวิชาวรรณคดีไทยส่วนมากวิจารณ์วรรณคดีไทยไม่เป็นเพราะไม่ได้ฝึก และไม่ได้อ่านหนังสือวรรณคดีไทยให้มากพอ ทั้งไม่ได้ฝึกฝนตนเองให้เกิดทักษะ²

พ.ศ. 2515 น.ส. พวงรัตน์ กุญฑมาศ ได้ทำวิจัยเรื่อง "ปัญหาการใช้แบบเรียนวรรณคดีไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนุจิเสวีวิทยา" สรุปผลการวิจัยที่ได้จากครูและนักเรียนดังนี้คือ

¹ อรสา เจนพันธ์, "การสำรวจวิธีสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518)

² ลิตธา วัชรโรทยาน, "การสอนวรรณคดีไทยในชั้นเตรียมอุดมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2495), หน้า 57.

ครูสอนวรรณคดีไทยให้ความเห็นว่า วิชาวรรณคดีไทยเป็นวิชาที่พอจะสอนได้ ความเห็นของครูที่มีต่อแบบเรียนวรรณคดีไทย ครูร้อยละ 75.00 เห็นว่า เนื้อหาเหมาะสมแล้วทุกเรื่อง ในด้านความยากง่าย ครูเพียงส่วนน้อยเห็นว่า เนื้อหายากและสับสน ไม่มีครูผู้ใดเห็นว่าเป็นตำราที่เชื่อถือไม่ได้ เกี่ยวกับรูปเล่ม ตัวพิมพ์ ครูส่วนมากเห็นว่าเหมาะสม ตัวพิมพ์ชัดเจนดีแล้ว ครูเห็นพ้องกันว่า ควรมีภาพประกอบให้มากกว่านี้

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อแบบเรียนวรรณคดีไทย นักเรียนจำนวนมากที่ชอบแบบเรียนวรรณคดีไทยเพราะเห็นว่า เนื้อหาสาระเข้าใจง่าย ในด้านรูปเล่ม ตัวพิมพ์ นักเรียนส่วนมากเห็นว่า เหมาะสมแล้ว มีนักเรียนเป็นจำนวนมากเสนอให้มีภาพประกอบมากกว่านี้¹

พ.ศ. 2517 สว่างจิตต์ บารมีอวยชัย ได้วิจัยเรื่อง "การสอนวรรณคดีไทยในวิทยาลัยครูกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยปรากฏว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ชอบสอนวิชาวรรณคดีไทย เพราะสนใจและรักวรรณคดีไทย อาจารย์เตรียมการสอนอย่างดี ได้ศึกษาหลักสูตรและรวบรวมเนื้อหาวิชาเพื่อเตรียมการสอนทั้งระยะสั้นและระยะยาว วิธีสอนที่อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้คือ อธิบายเนื้อเรื่องแล้วมอบหมายให้นักศึกษาค้นคว้ารายงานในการสอน อาจารย์เน้นที่สุด ท่านให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของวรรณคดี อาจารย์จัดกิจกรรมการสอนเพียงบางครั้ง เช่น แบ่งนักศึกษาเพื่อทำงานกลุ่ม อ่านทำนองเสนาะ ให้ฟังแถบบันทึกเสียงหรือแผ่นเสียง รวมทั้งอภิปรายและอื่น ๆ วิทยาลัยต่าง ๆ มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนวรรณคดีไทย เช่น ชุมนุมคนตรีไทยและชุมนุมภาษาไทย อาจารย์ใช้อุปกรณ์การสอนโดยเฉลี่ยแล้วบางครั้ง อุปกรณ์ที่ใช้ เช่น หนังสือและเอกสาร

¹ พวงรัตน์ กุพมาศ, "ปัญหาการใช้แบบเรียนวรรณคดีไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนรุจิเสวีวิทยา" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515)

อ้างอิง เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่นแผ่นเสียง รูปภาพ อาจารย์ส่วนใหญ่วัดผลการเรียนโดยรวมคะแนนเก็บจากการทำงานของนักศึกษา คะแนนทดสอบและคะแนนสอบได้นอกจากนั้นแล้ว อาจารย์เห็นว่า หลักสูตรมีเนื้อหามากเกินไป หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยมีภาพประกอบและอธิบายศัพท์น้อยไป

นักศึกษาส่วนใหญ่ ชอบเรียนวิชาวรรณคดีไทย นักศึกษาร้อยละ 73.33 เห็นว่า วรรณคดีไทยนั้นน่าศึกษาและให้ประโยชน์หลายด้าน วิธีเรียนของนักศึกษาส่วนใหญ่คือ อ่านแล้วอธิบายหรือจับใจความ นอกจากนี้ยังเห็นว่า หลักสูตรกำหนดเวลาเรียนน้อยเกินไป เนื้อหาต้องเรียนมาก ส่วนแบบเรียนมีภาพประกอบและมีคำอธิบายศัพท์น้อยเกินไป¹

พ.ศ.2518 สุกัญญา โชติกพิช ได้ทำวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์แบบเรียนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" ได้เสนอแนะเกี่ยวกับแบบเรียนว่า

1. ควรมีภาพประกอบมากขึ้น
2. ควรเลือกเรื่องสนุกมาให้เรียน เพื่อว่านักเรียนจะได้ไม่เบื่อ
3. ควรอธิบายศัพท์ให้ละเอียดขึ้น
4. ควรนำเรื่องปัจจุบันที่ผู้แต่งได้รับรางวัลมาให้เรียนบ้าง
5. ควรแก้ไขและอธิบายส่วนวนที่ยาก
6. ไม่ควรมีบทอาขยานให้ท่อง
7. เรื่องที่สนุกควรเพิ่มเนื้อเรื่องให้ยาวขึ้น
8. ควรนำเรื่องที่มีคติสอนใจมาให้นักเรียนเรียน
9. ควรมีเรื่องสั้นชวนหัวมาให้เรียนบ้าง

---

¹สว่างจิตต์ บารมีอวยชัย, "การสอนวรรณคดีไทยในวิทยาลัยครูกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517)

10. เนื้อเรื่องที่นำมาให้เรียนควรง่ายและนักเรียนอ่านเข้าใจได้เอง¹

การวิจัยเกี่ยวกับภาพประกอบในแบบเรียน

ในการเรียนการสอนทุกระดับ ภาพมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ภาพช่วยให้ผู้สอนอธิบายน้อยลงและช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้แจ่มแจ้งและรวดเร็วขึ้น โดยที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางภาษามากนัก ทั้งนี้เพราะว่าภาพมีลักษณะเป็นภาษาสากลไม่ว่าผู้เรียนจะเป็นผู้ใหญ่หรือเด็กก็สามารถแปลความหมายของภาพได้ง่ายกว่าการอ่านหนังสือหรือวัสดุชนิดอื่น ๆ

สมัยกรีกโบราณมีการใช้วัสดุประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง คนสำคัญ ๆ ของกรีกและโรมันได้เห็นความสำคัญของทัศนวัสดุในการสอน ซิเซโร (Cicero) เป็นผู้หนึ่งที่เห็นด้วยกับการใช้ภาพเพื่อช่วยความจำเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นนามธรรม นักปราชญ์อีกท่านคือ โคเมนีอุส (Comenius) ได้พยายามใช้วัสดุประกอบการสอนอย่างจริงจัง จนได้รับเกียรติว่าเป็นบิดาของโสภณศึกษา โคเมนีอุสได้เขียนหนังสือสำคัญยิ่งทางด้านโสภณศึกษาชื่อ Orbis Pictus พิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. 1658 (พ.ศ. 2201) จัดเป็นหนังสือแบบเรียน โสภณศึกษาเล่มแรก ซึ่งใช้ภาพเป็นหัวใจในการสอน มีภาพประกอบถึง 150 ภาพ²

¹ สุกัญญา โชติกพณิช, "การวิเคราะห์แบบเรียนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518)

² สุนันท์ จุฑะสร, "การวิเคราะห์ความสำคัญของภาพประกอบหนังสือแบบเรียนที่มีค่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสภณศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509) (อัครสำเนา), หน้า 1 - 2.

พ.ศ.2516 เริงลักษณ์ มหาวิจิตรมนตรี ได้ทำวิจัยเรื่อง "การใช้ภาพในการสอนคำศัพท์ภาษาไทยในโรงเรียนชนบทชั้นประถมศึกษาตอนต้น" ผลการวิจัยปรากฏว่า การสอนคำศัพท์ภาษาไทย ถ้าใช้ภาพประกอบมีผลทำให้เกิดการเรียนรู้ดีกว่าไม่ใช้ภาพประกอบในแง่ที่ภาพเป็นสิ่งจูงใจ ช่วยเร้าความสนใจ ทำให้นักเรียนตั้งใจเรียนมากขึ้น แต่ในแง่ความคงทนของความจำแล้ว ภาพไม่มีอิทธิพลต่อการจำคำศัพท์เลย¹

พ.ศ.2512 พีรนุช ภาสุรภัทร ได้วิจัยเรื่อง "หลักเกณฑ์ในการสร้างภาพประกอบหนังสือแบบเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจุดมุ่งหมายในการวิจัยคือ

1. เพื่อวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ในการสร้างภาพประกอบหนังสือแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเลือกภาพจากหนังสือแบบเรียนกับภาพที่สร้างขึ้นตามหลักเกณฑ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนชอบภาพวาดเหมือนของจริง (True-to-life drawing) มากกว่าภาพถ่าย (Photograph) เพราะภาพวาดเน้นรายละเอียดได้ชัดเจนดีกว่าภาพถ่าย นักเรียนชอบภาพหลายสีมากกว่าสีขาวดำ นักเรียนชอบภาพวาดหลายสีเหมือนของจริงมากที่สุด นักเรียนชอบภาพที่สร้างขึ้นตามหลักเกณฑ์มากกว่าภาพที่อยู่ในหนังสือแบบเรียน²

¹ เริงลักษณ์ มหาวิจิตรมนตรี, "การใช้ภาพในการสอนคำศัพท์ภาษาไทยในโรงเรียนชนบทชั้นประถมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516)

² พีรนุช ภาสุรภัทร, "หลักเกณฑ์ในการสร้างภาพประกอบหนังสือแบบเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512)

พ.ศ. 2516 เจิมพันธ์ กอวชันสกุล ทำการวิจัยเรื่อง ภาพประกอบในหนังสือไทย เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการ ของภาพประกอบในหนังสือไทย โดยแยกเป็น 2 ประเภท คือ หนังสือประเภทตัวเขียน และหนังสือประเภทตัวพิมพ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า การเขียนภาพประกอบในหนังสือตัวเขียนเริ่มมีในสมัยอยุธยาตอนกลาง ประมาณพุทธศตวรรษที่ 21 - 22 จุดมุ่งหมายของการเขียนภาพเป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา ภาพประกอบในหนังสือตัวเขียนเป็นหนังสือภาพเกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ และภาพในเรื่องวรรณคดีไทย ส่วนภาพประกอบในหนังสือตัวพิมพ์มีวิวัฒนาการไปพร้อมกับ การพิมพ์หนังสือซึ่งเริ่มในสมัยอยุธยา ภาพประกอบในหนังสือไทยประเภทตัวพิมพ์สมัยแรก ๆ เป็นภาพแบบบล็อกไม้และใช้ประดับตกแต่งหนังสือเท่านั้น ในสมัยหลัง ๆ มีภาพประกอบสวยงาม มีนักเขียนภาพเด่น ๆ หลายคนและเริ่มมีภาพสี เริ่มมีการใช้ภาพถ่ายประกอบเรื่องในหนังสือ เริ่มการเขียนภาพการ์ตูนและการใช้ภาพประกอบข่าวในหนังสือพิมพ์¹

ส่วน ปัทมทิน ได้แบ่งภาพประกอบในหนังสือออกเป็น 2 ประเภท คือ ภาพถ่าย และภาพเขียน ภาพถ่าย ได้แก่ ภาพที่ได้จากการถ่ายรูปด้วยกล้อง ส่วนภาพเขียนนั้น ได้แก่ ภาพที่เขียนขึ้นด้วยหมึกและสี เป็นรูปร่างและลักษณะตามที่ออกแบบ อาจเป็นภาพเหมือน ภาพจินตนาการ ภาพร่าง ภาพลอ แผนภาพ แผนภูมิ แผนสถิติหรือกราฟ ใช้สำหรับตีพิมพ์ประกอบตัวพิมพ์เรียงในหน้าที่ที่เหมาะสมและจำเป็นต้องใช้²

¹ เจิมพันธ์ กอวชันสกุล, "ภาพประกอบในหนังสือไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516) (อักษำเนา)

² ส่วน ปัทมทิน, การเรียงพิมพ์ (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513), หน้า 60.

สมพงษ์ ศิริเจริญ ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรูปภาพ โดยอ้างถึงหลักการวิจัยเกี่ยวกับรูปภาพไว้ มีดังนี้คือ

1. รูปภาพในหนังสือช่วยเราความสนใจของผู้อ่านอย่างได้ผล
2. รูปภาพช่วยแปลความหมายของเนื้อหาในตำรา
3. รูปภาพช่วยให้ผู้อ่านจดจำเนื้อหาจากตำราได้ดีขึ้น
4. ภาพสีจะช่วยเพิ่มความสนใจและความเป็นจริงได้ดีกว่าภาพขาวดำ
5. ภาพยังมีขนาดใหญ่ขึ้นเพียงใด ก็จะช่วยดึงดูดความสนใจได้มากขึ้นเพียงนั้น
6. คำบรรยายประกอบภาพนั้น ควรจะเขียนให้สมบูรณ์เท่าที่จะทำได้ เช่น ควรจะเขียนเรื่องย่อ ๆ ซึ่งยากที่จะแสดงให้เห็นได้จากภาพ ความหมายที่เกี่ยวข้องหรือขยายความของรูปภาพนั้น เป็นต้น
7. เด็ก ๆ ชอบรูปภาพขนาดใหญ่หน้าหรือครึ่งหน้ามากกว่าขนาดอื่น ๆ
8. เพื่อให้ได้ผลอย่างเต็มที่ หนังสือควรจะมีรูปภาพประมาณครึ่งหนึ่งของเล่ม
9. ผลของภาพนั้นจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเนื้อหาของเรื่องนั้นว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวกับชีวิตและความสนใจของผู้อ่านเพียงใด
10. ลักษณะหรือส่วนที่สำคัญของภาพนั้น ควรจะอยู่ตรงกลางหรือใกล้มุมซ้ายของภาพ
11. ผู้ดูจะแปลความหมายของภาพได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับว่า เราจะสามารถเลือกภาพให้มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของผู้ดูได้ดีเพียงใด¹

¹สมพงษ์ ศิริเจริญ, "การวิจัยที่น่าสนใจทางโสตทัศนศึกษา" วารสารอุปกรณ์การศึกษา 1 : 2 (มีนาคม-เมษายน, 2505) : 22-25.

การวิจัยในต่างประเทศ

เอมมา จีน ฟลาวเวอร์ส (Emma Jean Flowers) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของนักเรียนแผนกวิทยาศาสตร์ระดับ 8 เมื่อใช้สอนด้วยบทเรียนแบบโปรแกรมกับการสอนแบบเดิม" งานวิจัยนี้ได้เปรียบเทียบถึงผลการสอนรายบุคคลด้วยบทเรียนแบบโปรแกรมและการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-centered) ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานว่า

1. นักเรียนกลุ่มที่ใช้การสอนแบบโปรแกรมจะทำคะแนนแบบทดสอบได้ดีกว่านักเรียนที่ใช้การสอนแบบเดิม
2. นักเรียนจะชอบเรียนกับบทเรียนแบบโปรแกรมมากกว่าการสอนแบบเดิม
3. นักเรียนกลุ่มทดลองจะมีความแตกต่างกันในด้าน ความประพฤติ ทัศนคติ และนิสัยในการทำงาน
4. ความคิดรวบยอดของนักเรียนที่เรียนกับบทเรียนแบบโปรแกรมจะดีกว่านักเรียนที่เรียนแบบเดิม
5. นักเรียนชายจะทำคะแนนได้ดีกว่านักเรียนหญิง นักเรียนที่ใช้ทดลองเป็นนักเรียนแผนกวิทยาศาสตร์ระดับ 8 จำนวน 4 ห้องเรียน นักเรียนทุกคนมีความแตกต่างกันทาง เพศ อายุ และคะแนนจากการเรียน นักเรียนทุกกลุ่มได้ทำข้อสอบก่อนและหลังการเรียนใช้เวลา 55 นาที จึงได้เรียกสอนด้วยบทเรียนแบบโปรแกรมให้แก่กลุ่มทดลองและแบบเดิมให้แก่กลุ่มควบคุม (Teacher-centered)

ผลการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ กลุ่มทดลองมีพัฒนาการดีกว่ากลุ่มควบคุม¹

---

¹Emma Jean Flowers, "A Comparative Study of Student Change Through Programmed and Traditional Instruction in Eight-Grade Science," Dissertation Abstracts International Vol.38 (November 1977): 2655 - A.

คิลแลน พอล ไรท์ (Killan Paul Wright) ได้วิจัยเรื่อง "บทเรียนแบบโปรแกรมกับทฤษฎีการอ่านเพื่อความเข้าใจ" ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานว่า

1. การสอนด้วยบทเรียนแบบโปรแกรมจะช่วยสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจให้แก่ผู้ที่มีความสามารถน้อยกว่าผู้อื่น
2. การสอนด้วยบทเรียนแบบโปรแกรมขั้นสั้น ๆ จะไม่ช่วยให้ผู้ที่มีความสามารถน้อยในการอ่านเข้าใจได้ดีเท่ากับขั้นยาว ๆ
3. การสอนแบบโปรแกรมจะไม่มีผลต่อความเข้าใจของผู้ที่อ่านได้ก็แล้ว
4. การสอนแบบโปรแกรมจะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจวิชาที่ตนไม่คุ้นเคยมาก่อน
5. ความสามารถในการอ่านและความเข้าใจของผู้อ่านที่คอยควรมีความสัมพันธ์กัน
6. การจำ ไม่มีผลต่อการเรียนด้วยบทเรียนแบบโปรแกรม

ผลการวิจัยปรากฏว่า สมมติฐานข้อ 6 ไม่เป็นที่ยอมรับ¹

กลาวัช (Glavach) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การสำรวจประสิทธิภาพทางการเรียนของนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนแตกต่างกันโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม" ประชากรคือ เด็กอนุบาลที่เป็นเด็กปกติกับเด็กปัญญาอ่อนที่สามารถเรียนได้และเรียนไม่ได้ การวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

1. เพื่อกำหนดลำดับทักษะพื้นฐานที่แน่นอนในการเรียนบทเลขหลักหน่วยของ

¹Killan Paul Wright, "An Examination of the Possibility of Examination Programmed Instruction with a Theory of Reading Comprehension," Dissertation Abstracts International Vol.38 (January 1978): 4033 A.

เด็กที่เรียนซ้ำ

2. เพื่อแสดงให้เห็นว่า การสอนเด็กเรียนซ้ำด้วยบทเรียนแบบโปรแกรมยอม
ได้ผลกว่าการสอนแบบเดิม

3. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมที่ใช้สอนนักเรียนที่มีความ
สามารถแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า การใช้วิธีสอนแบบโปรแกรมสำหรับการเรียนบวกเลขนั้น
มีประสิทธิภาพสำหรับเด็กปกติมากกว่าเด็กปัญญาอ่อนทั้งสองกลุ่ม¹

เมอเรย์ แคปเปลน (Murray Kaplan) ได้ทำวิจัยเปรียบเทียบผลการอ่าน
ขั้นต้นของ เด็กเรียนซ้ำในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการ
สอนปกติในชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยมี 144 คน ซึ่งนักจิตวิทยาเป็นผู้คัดเลือก แบ่ง
นักเรียนเป็น 2 กลุ่ม ให้กลุ่มที่ 1 เรียนบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเส้นตรงกับเครื่อง
ช่วยสอน กลุ่มที่สองใช้วิธีสอนตามปกติ เมื่อเรียนจบให้ทำข้อทดสอบ แบบสอบที่ใช้คือ
แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนใช้ร่วมกับแบบสอบชนิดอื่นอีก 3 แบบ ใช้ประเมินผล
ตั้งแต่เริ่มต้นและสรุปผลการทดลอง ได้ผลการทดลองดังนี้คือ เมื่อเริ่มต้นทั้ง 2 กลุ่ม
ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่หลังการทดลองใช้แบบสอบฉบับเดียวกันทดสอบ
พบว่าความสามารถของกลุ่มทดลองทั้งสองเพิ่มขึ้นและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ การ
วิจัยครั้งนี้สรุปผลได้ว่า

1. บทเรียนแบบโปรแกรมเป็นเครื่องช่วยสอนสำหรับการสอนอ่านในชั้นต้นได้

¹Matthew Jason Glavach, "An Investigation of the Learning
Potentialities of Educationality Differentiated Students Via
Programmed Materials," Dissertation Abstracts International Vol.
38, No.3 (September 1977): 1289 - A.

2. การใช้บทเรียนแบบโปรแกรมเป็นเครื่องช่วยสอนอย่างใดผลกับเด็กที่เรียนช้า

3. จากการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการอ่าน เด็กเรียนช้าที่ใช้บทเรียนแบบโปรแกรมไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความสามารถในการจำมากกว่าพวกเรียนช้าที่เรียนตามปกติ¹

อาร์โนลด์ โร (Arnold Roe) ได้ทดลองสอนความคิดรวบยอด (Concept) เกี่ยวกับ "ความน่าจะเป็น" (Probability) แก่นักเรียนชั้นปีที่ 1 สาขาวิชากรรมศาสตร์ จำนวน 189 คน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดสาขา กับเส้นตรง ผลปรากฏว่า นักเรียนสามารถเรียนจากบทเรียนแบบโปรแกรมได้ และเมื่อเปรียบเทียบปริมาณความรู้กันแล้ว ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการเรียนบทเรียนทั้ง 2 ชนิด นอกจากนี้ยังทำให้ทราบว่า การเรียงลำดับอย่างเหมาะสมในบทเรียนจะช่วยให้เด็กเรียนเร็วได้มากกว่าการเรียงลำดับอย่างสุ่ม²

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนนิสิตอาชีวศึกษา

มอร์เซย์ (Morsey) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายและประโยชน์ที่นิตินักศึกษาจะได้รับจากการศึกษาวรรณคดีที่กำหนดตามวัตถุประสงค์ในหลักสูตร และเมื่อครูได้สอน

¹Murray Kaplan, "An Evaluation of the Effectiveness of Programmed Instruction in Elementary Reading with Menbally Retarded Adolescent in Junior High School," Dissertation Abstracts (April 1972): 5671 - A.

²Arnold Roe, "A Comparison of Branching Methods for Programmed Learning," Journal of Educational Research (1962): 55.

เต็มทีตามวัตถุประสงค์แล้ว สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ "การสร้างรสนิยมในวรรณคดีให้นักเรียนคือ ครูเลือกหนังสือที่มีความเหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของผู้เรียน และครูสามารถสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้เข้าใจอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง และมีการแสดงออกด้วยความพอใจในเนื้อหาของวรรณคดี"

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้จากการศึกษาวรรณคดี คือ

1. ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการอ่านมากที่สุด
2. มีความเข้าใจถึงชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากร
3. มีความพอใจที่ได้ประสบการณ์หลาย ๆ ด้านจากเรื่องต่าง ๆ ในวรรณคดี
4. ช่วยให้มีประสบการณ์ในชีวิตที่ รวมทั้งสามารถใช้เหตุผลและประโยชน์จากวรรณคดีเพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างดี
5. ได้ความรู้ในแขนงวิชาการต่าง ๆ
6. ช่วยให้ไขข้อสงสัยตามหลักไวยากรณ์ได้ถูกต้องดีขึ้น
7. ช่วยปรับปรุงการอ่าน การพูด และความเข้าใจภาษาให้ดียิ่งขึ้น
8. ช่วยให้อ่านออกเสียงได้ดี
9. ช่วยเพิ่มพูนความรู้ด้านต่าง ๆ ทิว ๆ ไป
10. ส่งเสริมให้เป็นผู้ใฝ่ใจหาความรู้และเป็นแนวทางให้เกิดความสนใจในวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ¹

เชสเตอร์ ที. แมคเนอร์เนย์ (Chester T. Mcnernay) ได้กล่าวเกี่ยวกับการเลือกเรื่องในแบบเรียนวรรณคดีว่า "เยาวชนควรจะได้ศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ จากรูปภาพ จากเนื้อเรื่อง และบทร้อยกรองเรื่องง่าย ๆ และให้รู้จักจับใจความเรื่องที่

¹Royal J. Morsey, Improving English Instruction (Boston: Allyn and Bacon, 1965), pp. 30-33.

สลับซับซ้อนได้ การเริ่มต้นเรียนวรรณคดีของเด็กวัยรุ่นคือ การกระตุ้นให้เด็กมีความ
กระตือรือร้นอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง¹

รุช จี. สตรีคแลนด์ (Ruth G. Strickland) ได้เขียนรายงานพร้อมกับ
คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดแบบเรียนวรรณคดีและภาษาว่า

ที่นักเรียนมีความนิยมชมชอบเรื่องราวในบทอุกกรอุกกรนั้น เพราะครูสอนให้
นักเรียนเข้าใจลึกซึ้ง เกิดความซาบซึ้ง แสดงให้เห็นว่า หนังสือแบบเรียนที่คัดมา
อย่างนี้ มีความเหมาะสมกับระดับความเจริญของร่างกาย ตรงกับความสนใจและ
สปรอรรถของนักเรียน จะทำให้เด็กเกิดความนิยมและพึงใจที่จะอ่านซ้ำอีก²

โรเบิร์ต ลี ฟรอสต์ (Robert Lee Frost) กวีชาวอเมริกัน ผู้มีชื่อเสียง
การเขียนบทอุกกรองได้แสดงความคิดเห็นไว้ในบทความเรื่อง "The Figure A
Poem Makes"³ สรุปได้ว่า การเขียนบทอุกกรองคือ การทำให้เสียงของคำในบท
ประพันธ์นั้นต่างไปจากกัน เสียงที่ทำให้ต่างกันคือ เสียง สระ พยัญชนะ การเว้นวรรค
ตอน จังหวะ ถ้อยคำ รูปประโยค

เวนท์เวอธ เค. บราวน์ (Wentworth K. Brown) และ สเตอริง พี.
ออลสเตด (Stering P. Olmsted) มีความเห็นว่า การศึกษาร้อยกรองคือ การ-

¹Chester T. Mcnernay, The Curriculum (New York: McGraw-Hill Book Company, 1953), p. 292.

²Ruth G. Strickland, Guide for Teaching English is Our Language, (D.C. Health and Company, 1950), p. 156.

³Robert Lee Frost, "The Figure A Poem Makes," Literary Criticism in America (New York: The Liberal Arts Press, 1957), p. 289.

พิจารณาอย่างละเอียดลึกซึ้ง¹

ภาพประกอบในแบบเรียน

(Edgar Dale) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้ภาพในการเรียนการสอนไว้ ดังนี้ คือ

1. เพื่อส่งเสริมความสนใจในการเรียนรู้ ในการเตรียมการสอน การใช้ภาพประกอบจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นสำหรับการเรียนรู้วิชาใหม่ ๆ เช่น การใช้ภาพแสดงความเป็นอยู่ของชาวเขา จะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจว่าที่แท้จริงชาวเขา มีสภาพเป็นอย่างไร แต่การให้เด็กนักเรียนดูภาพ เพื่อส่งเสริมความสนใจในการเรียนรู้ ผู้สอนควรเน้นให้เด็กเห็นความสำคัญของภาพในส่วนที่ครูผู้สอนต้องการ เน้น และไม่แปลความหมายในภาพให้ผิดไปจากความจริง²

2. เพื่ออธิบายคำให้เข้าใจแจ่มชัดขึ้น ภาพมีประโยชน์ต่อการอธิบายคำและความหมายโดยไม่ต้องอธิบายให้ยาว เช่น ถ้าสอนเรื่องสัตว์ตึกคำบรรพ์ หากเด็กถามว่า ไคโนเสาร์ มีรูปร่างขนาดไหน แปลกอย่างไร แล้วเด็กจะทราบคำตอบได้อย่างไร ถ้าครูผู้สอนให้ดูภาพไคโนเสาร์

3. เพื่อขจัดความเข้าใจผิด ภาพจะช่วยขจัดความเข้าใจผิดที่เด็กคิดว่าจะเป็นไปตามที่เด็กได้รับการบอกเล่า เช่น ถ้าเด็กได้เห็นภาพนกกระเจิบ เด็กจะรู้ว่านกกระเจิบมีรูปร่างและลักษณะเป็นอย่างไร ถ้าเด็กไม่เคยเห็นภาพมาก่อน อาจจะนึกถึงนกกระเจิบว่ามีรูปร่างลักษณะเป็นอย่างอื่น

¹Wentworth K. Brown and Sterling P. Olmsted, Language and Literature (New York: Harcourt, Brace World Inc., 1952), p. 161.

²Edgar Dale, Display for Learning: Making and Using Visual Material (New York: Dryden Press, 1957), p. 55.

4. เพื่อส่งเสริมการอ่านหนังสือ การอ่านหนังสือที่มีภาพประกอบจะช่วยให้เด็กอ่านหนังสือได้เร็วขึ้น และสนใจที่จะอ่านหนังสือเพิ่มเติม

5. เพื่อช่วยในการค้นคว้าและเตรียมทำรายงาน รายงานจำเขียนเพียงอย่างเดียวทำให้ขาดรายละเอียด เมื่อได้ใช้ภาพมาช่วยในการเขียน จะทำให้เกิดความคิดในสิ่งที่กำลังเขียน การได้ดูภาพจากวารสารและอนุสารต่าง ๆ ช่วยให้เด็กเกิดความคิดค้นคว้าและเรียบเรียงรายงานที่ตนเองกำลังทำอยู่ได้เป็นอย่างดี และยังช่วยให้เกิดความคิดในการเปรียบเทียบสิ่งที่กำลังดูอยู่กับการที่เคยพบเห็น เช่น การเปรียบเทียบภาพลักษณะภูมิประเทศของตนเองกับประเทศอื่น ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจถึงความแตกต่างของลักษณะภูมิประเทศได้ ซึ่งจะอำนวยความสะดวกในการเตรียมรายงานได้อย่างสมบูรณ์¹

6. เพื่อช่วยในการอ่านบททวน หนังสือที่มีภาพประกอบย่อมทำให้นักเรียนสนใจในการอ่านมากกว่าหนังสือที่ไม่มีภาพประกอบ

จะเห็นได้ว่า ภาพมีประโยชน์อย่างมากสำหรับการเรียน ไม่ได้หมายความว่าให้ดูแต่เพียงภาพเท่านั้น ควรจะกระตุ้นผู้เรียนให้รู้จักสังเกต เพื่อให้สมองของผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางด้านความคิดด้วย การใส่ประโยชน์จากภาพจึงจะบรรลุถึงเป้าหมายในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง²

¹Catherine M. Williams, Learning from Pictures (Washington, D.C.,: National Education Association, 1968), p. 25.

²Larlton W.H. Frickson and David H. Curl, Fundamentals of Teaching with Audiovisual Technology, 2d ed. (New York: Macmillan, 1972); p. 110.